

EUROOPAN YHTEISÖJEN KOMISSIO

Bryssel 1.6.2001
KOM(2001) 291 lopullinen

KOMISSION TIEDONANTO

**ASIAKIRJA RASISMIN, ROTUSYRJINNÄN, MUUKALAISVIHAN JA NIIHIN
LIITTYVÄN SUVAITSEMATTOMUUDEN VASTAISTA
MAAILMANKONFERENSSIA VARTEN**

(Durban, Etelä-Afrikka, 31. elokuuta - 7. syyskuuta 2001)

1. JOHDANTO

Yksi Yhdistyneiden Kansakuntien pääperiaatteista on rodun perusteella tapahtuvan syrjinnän torjuminen. Vuoden 1948 ihmisoikeuksien yleismaailmallisessa julistuksessa ja muissa kansainvälisissä ihmisoikeusasiakirjoissa viitataan nimenomaan tähän periaatteeseen. Huolimatta kansainvälisen yhteisön julistuksen antamisen jälkeen toteuttamista toimista rotusyrjintää esiintyy edelleen kaikkialla maailmassa. Vuonna 1997 Yhdistyneiden Kansakuntien yleiskokous päätti kutsua koolle rasismiin, rotusyrjinnän, muukalaisvihan ja niihin liittyvän suvaitsemattomuuden vastaisen maailmankonferenssin viimeistään vuonna 2001. Tässä päätöksessä ilmenee kasvava kansainvälinen huolestuneisuus näiden epäkohtien esiintymisestä ja niiden torjumisen haasteiden ja mahdollisuuksien tunnustaminen. Etelä-Afrikassa syyskuussa 2001 pidettävän konferenssin järjestäjänä toimii YK:n ihmisoikeusasioiden päävaltuutetun toimisto.

Rasismiin vastaisessa maailmankonferenssissa keskitytään käytännön toimiin rasismiin kitkemiseksi, ennaltaehkäisevät sekä koulutukseen ja suojeluun liittyvät toimenpiteet ja toimivien ratkaisujen tarjoaminen mukaan luettuina. Konferenssin päätavoitteina on:

- tarkastella rotusyrjinnän torjumisen kehitystä, arvioida uudelleen nopeamman kehityksen tiellä olevia esteitä ja pohtia keinoja niiden poistamiseksi;
- harkita tapoja ja keinoja olemassa olevien rotusyrjinnän vastaisten normien ja välineiden soveltamisen ja täytäntöönpanon varmistamiseksi;
- lisätä tietoisuutta rasismiin vaaroista ja seurauksista;
- laatia konkreettisia suosituksia YK:n toimien ja mekanismien tehostamiseksi rasismiin, rotusyrjinnän, muukalaisvihan ja niihin liittyvän suvaitsemattomuuden vastaisilla ohjelmilla;
- tarkastella rasismia aiheuttavia poliittisia, historiallisia, taloudellisia, kulttuurillisia ja muita tekijöitä;
- laatia konkreettisia suosituksia kansallisella, alueellisella ja kansainvälisellä tasolla käytännössä toteutettavista lisätoimenpiteistä kaikenlaisen rasismiin, rotusyrjinnän, muukalaisvihan ja niihin liittyvän suvaitsemattomuuden torjumiseksi; ja
- laatia konkreettisia suosituksia sen varmistamiseksi, että YK:lla on riittävät varat ja muut tarvittavat valmiudet rasismiin, rotusyrjinnän, muukalaisvihan ja niihin liittyvän suvaitsemattomuuden torjumiseksi.

Tämän komission tiedonannon tarkoituksena on osallistua maailmankonferenssissa käytävään keskusteluun. Tiedonannossa esitetään yhteenveto Euroopan unionissa jo toteutetuista toimenpiteistä rasismiin torjumiseksi ja havainnollistetaan, mitä alueellisella tasolla yhdessä toimiva valtioiden ryhmä voi saada aikaan. Euroopan unionin jäsenvaltiot ja toimielimet ovat osoittaneet olevansa sitoutuneita torjumaan rasismia yhteensovittamalla politiikkojaan ja toimiaan tietyillä aloilla unionin tasolla. Jäsenvaltiot ovat jopa antaneet EU:n tasolla sitovia rotusyrjinnän kieltäviä säädöksiä, jotka niiden on saatettava osaksi kansallista lainsäädäntöään. On toivottavaa, että tässä tiedonannossa Euroopan unionin toiminnasta annetut esimerkit paitsi herättävät keskustelua konferenssissa myös kannustavat konferenssin jälkeen rasismiin vastaisiin toimiin alueellisella tasolla eri puolilla maailmaa. Euroopan

unionille tarjoutuu maailmankonferenssissa lisäksi tilaisuus hankkia tietoja muualla maailmassa saaduista kokemuksista. Tästä on apua rasismien vastaisten strategioiden ja toimenpiteiden suunnittelussa tulevaisuudessa.

Tämä tiedonanto perustuu komission yksiköiden laatimaan asiakirjaan¹, joka on tarkoitettu pohja-aineistoksi määriteltäessä suuntaviivoja EU:n osallistumiseksi rasismien, rotusyrjinnän, muukalaisvihan ja niihin liittyvän suvaitsemattomuuden vastaiseen maailmankonferenssiin. Euroopan neuvosto järjesti Strasbourgissa 11–13. lokakuuta 2000 Euroopan aluekonferenssin *Kaikki erilaisia – kaikki samanarvoisia: periaatteista käytännön toimiin*. Komissio osallistui konferenssissa hyväksytyn poliittisen julistuksen ja yleisten päätelmien laatimiseen. Lisäksi se tuki taloudellisesti 10. ja 11. lokakuuta 2000 pidettyä kansalaisjärjestöjen foorumia.

Yhteisö on myös osallistunut aktiivisesti Amerikkaan, Afrikan ja Aasian konferenssien valmisteluun. Se antoi 3,6 miljoonaa euroa YK:n ihmisoikeusasioiden päävaltuutetun toimistolle, jotta kansalaisjärjestöjen osallistumista valmisteluprosessiin (Santiago de Chile 5.–7. joulukuuta 2000; Dakar 21.–24. tammikuuta 2001 ja Teheran 19.–21. helmikuuta 2001) sekä itse maailmankonferenssiin voitiin tukea. Kansalaisjärjestöt ovat merkittäviä kumppaneita rasismien torjumisessa, sillä niiden toiminta on tärkeää kyseisen epäkohdan poistamiseksi ruohonjuuritasolla.

2. TAUSTAA: EU:N PERUSOIKEUS- JA RASISMINTORJUNTAPOLITIIKAN KEHITTYMINEN

Euroopan unioni perustuu jäsenvaltioille yhteisiin vapauden, demokratian, ihmisoikeuksien ja perusvapauksien kunnioittamisen sekä oikeusvaltion periaatteisiin. Kaikkien oikeus yhdenvertaisuuteen lain edessä ja suojeluun syrjintää vastaan ovat olennaisia asioita demokraattisen yhteiskunnan toimivuuden kannalta.

Euroopan yhteisö on ylikansallinen organisaatio, jonka perustana ovat jäsenvaltioiden kuluneiden yli 50 vuoden aikana tekemät perussopimukset. Yhteisö voi toimia ainoastaan perussopimuksissa määritellyn toimivaltansa rajoissa. Koska yhteisö perustettiin aikoinaan yksinomaan taloudellisia tarkoituksia varten, sillä ei ollut toimivaltaa perusoikeuksia ja rasismien torjumista koskevissa asioissa. Euroopan unioni on kuitenkin kehittynyt nykyiseen itsestään selvään muotoonsa, jossa perusoikeuksien suojelu ja rasismien torjuminen ovat kiinteä osa sen perusrakenteita ja sen toteuttamia toimia.

Yhteisön toimielimet ovat vuodesta 1977² lähtien vakuuttaneet useissa eri yhteyksissä vakaata päätöstään puolustaa ihmisoikeuksia ja perusoikeuksia. Ne ovat tuominneet kaikenlaisen suvaitsemattomuuden, rasismien ja muukalaisvihan. Euroopan komissio, Euroopan parlamentti ja kansalaisyhteiskunta olivat vaatineet usean vuoden ajan EU:n tasolla sovellettavaa syrjinnän vastaista lainsäädäntöä.

Ensimmäinen edistysaskel rasismien torjumisessa EU:n tasolla otettiin 23. heinäkuuta 1996, kun neuvosto ja jäsenvaltioiden edustajat antoivat päätöslauselman vuoden 1997 nimeämisestä Euroopan rotusyrjinnän vastaiseksi vuodeksi³. Kyseisen vuoden aikana järjestettiin monenlaisia tapahtumia, joilla lisättiin tietoisuutta rasismien torjumisesta ja

¹ Komission yksiköiden 17.4.2000 päivätty asiakirja Euroopan aluekonferenssia *Kaikki erilaisia – kaikki samanarvoisia: periaatteista käytännön toimiin* varten.

² Euroopan parlamentin, neuvoston ja komission yhteinen julistus perusoikeuksista, annettu 5 päivänä huhtikuuta 1977 (EYVL C 103, 27.4.1977, s.1).

³ EYVL C 237, 15.8.1996, s. 1.

vauhditettiin EU:n tasolla annettavan lainsäädännön valmistelua. Edellä mainittujen toimien tukemana neuvosto antoi vuonna 1997 asetuksen Euroopan rasismin ja muukalaisvihan seurantakeskuksen perustamisesta Wieniin. Seurantakeskuksen päätavoitteena on toimittaa yhteisölle ja jäsenvaltioille puolueetonta, luotettavaa ja vertailukelpoista tietoa rasismista ja muukalaisvihasta Euroopassa.

Tämän lisäksi toukokuussa 1999 voimaan tulleella Amsterdamin sopimuksella lujitettiin ihmisoikeuksia ja perusoikeuksia koskevia määräyksiä EU:ssa (Euroopan unionista tehdyn sopimuksen 6 ja 7 artikla) ja sisällytettiin uusi 13 artikla Euroopan yhteisön perustamissopimukseen. Kyseisessä 6 artiklassa muistutetaan mieleen EU:n sitoutuminen puolustamaan ihmisoikeuksia ja perusvapauksia ja 7 artiklassa puolestaan annetaan EU:lle mahdollisuus määrätä seuraamuksia jäsenvaltiolle, joka rikkoo vakavasti ja jatkuvasti perusoikeuksia ja -vapauksia. Tätä mahdollisuutta on jopa lujitettu helmikuussa 2001 allekirjoitetulla Nizzan sopimuksella. Yhteisö sai edellä mainitun 13 artiklan mukaisesti ensimmäisen kerran toimivallan torjua rotusyrjintää säädöksiä antamalla.

YK:n naisten asemaa käsittelevän maailmankonferenssin jälkeen käynnistyneessä Pekingin-prosessissa todettiin, että sukupuoleen perustuva syrjintä ja rasismi ovat keskinäisessä vaikutussuhteessa ja sukupuoleen perustuva syrjintä ja kaikenlainen muu syrjintä, erityisesti rasismi, rotusyrjintä, muukalaisviha ja niihin liittyvä suvaitsemattomuus, heikentävät edelleen naisten mahdollisuuksia nauttia ihmisoikeuksistaan ja perusvapauksistaan. Komissio on huomioinut tämän seikan Euroopan tasolla toteutettavissa rasismin vastaisissa toimissaan.

Komissio ehdotti marraskuussa 1999 toimenpidepakettia kyseisen 13 artiklan määräysten täytäntöönpanemiseksi. Tähän toimenpidepakettiin sisältyi säädös rotusyrjinnän kieltämisestä kaikkialla EU:ssa. Kyseinen säädös luokiteltiin kiireelliseksi, joten neuvosto antoi sen ripeästi kesäkuussa 2000.

Yhteisö on kyseisen 13 artiklan täytäntöönpanoon liittyvien toimien rinnalla määritellyt rasisminvastaisen ulottuvuuden sisällyttämisen kaikkiin politiikkoihin ensisijaiseksi tavoitteeksi. Tähän mennessä tämä on osoittautunut erityisen toimivaksi EU:n ja sen ulkopuolisten maiden välisissä suhteissa sekä EU:n sisällä poliisiyhteistyössä ja oikeusavussa rikosasioissa.

Viimeksi perusoikeuksien ja syrjimättömyyden periaatetta EU:ssa lujitettiin, kun Nizzassa kokoontunut Eurooppa-neuvosto antoi 7. joulukuuta 2000 julistuksen Euroopan unionin perusoikeuskirjasta. Perusoikeuskirjalla pyritään vahvistamaan perusoikeuksien suojaa ottaen huomioon yhteiskunnan muutos ja sosiaalinen edistys tuomalla nämä oikeudet paremmin näkyviin. Perusoikeuskirjassa vahvistetaan oikeudet, jotka perustuvat erityisesti jäsenvaltioille yhteisiin valtiosääntöperinteisiin ja kansainvälisiin velvoitteisiin, ihmisoikeuksien ja perusvapauksien suojaamista koskevaan eurooppalaiseen yleissopimukseen, Euroopan sosiaaliseen peruskirjaan, työntekijöiden perusoikeuksia koskevaan yhteisön peruskirjaan tai itse Euroopan unionista tehtyyn sopimukseen ja erityisesti sen 6 artiklaan. Yleispätevyyttä koskevasta periaatteesta todettakoon, että perusoikeuskirjassa vahvistetut oikeudet (unionin kansalaisuuteen suoraan liittyviä oikeuksia lukuun ottamatta) annetaan yleisesti kaikille kansalaisuudesta tai asuinpaikasta riippumatta. Keskeisinä perusoikeuskirjan artikloina mainittakoon 1 artikla, jossa taataan ihmisarvon kunnioittaminen ja suoja, sekä 21 artikla, jossa kielletään kaikenlainen syrjintä, joka perustuu sukupuoleen, ihonväriin, etniseen tai yhteiskunnalliseen alkuperään, kieleen, uskontoon tai vakaumukseen.

Tässä kaikessa komissio on kiinnittänyt aktiivisesti huomiota kansalaisyhteiskunnan vaikutusmahdollisuuksiin. Merkittävä osa keskeisistä tavoitteista voidaan saavuttaa

ainoastaan kansalaisjärjestöjen avulla sekä viranomaisten ja kansalaisyhteiskunnan yhdessä koordinoimien toimien turvin. On yleisesti tunnustettu, että kansalaisjärjestöt voivat edistää entistä osallistuvamman demokratian kehittymistä pääasiassa siksi, että ne pääsevät köyhimpien ja muita heikommassa asemassa olevien väestöryhmien pariin ja toimivat sellaisten tahojen äänitorvena, joilla ei ole mahdollisuutta käyttää muita ilmaisukanavia. Kansalaisjärjestöjen erityistaidoista ja niiden paikallisista, alueellisista, kansallisista ja kansainvälisistä kontakteista saattaa myös olla hyötyä toimintatapoja laadittaessa sekä toimia hallinnoitaessa, valvottaessa ja arvioitaessa.

3. LAINSÄÄDÄNTÖ

3.1 Rotusyrjinnän kieltäminen

Syrjintä rodun tai etnisen alkuperän perusteella on kielletty kaikissa jäsenvaltioissa, mutta kiellon laajuus, sisältö ja täytäntöönpanon valvonta vaihtelevat huomattavasti. Kaikki jäsenvaltiot ovat lailla kieltäneet rasisen väkivallan ja rotuvihaan kiihottamisen erityisesti 15. heinäkuuta 1996 hyväksytyn rasismin ja muukalaisvihan vastaisen yhteisen toiminnan jälkeen (ks. 3.2.2 kohta). Tietyt jäsenvaltiot ovat lisäksi sisällyttäneet syrjimättömyyden periaatteen perustuslakiinsa, jonka mukaisesti kansalaisilla on tai ei ole mahdollisuus turvautua oikeussuojakeinoihin. Eräät jäsenvaltiot ovat lisäksi antaneet erityisiä säädöksiä, joiden perustana on oikeus vedota tuomioistuimeen ja joilla pyritään kieltämään syrjintä tietyillä työelämän alueilla. Toiset jäsenvaltiot ovat puolestaan suunnanneet säädöksensä muihin jokapäiväisen elämän näkökohtiin kuten tavaroiden, palvelujen ja koulutuksen saatavuuteen.

Komissio hyväksyi kaksi kuukautta nimittämisensä jälkeen 25. marraskuuta 1999 syrjinnän vastaisen ehdotuspaketin⁴ pannen tällä tavoin EY:n perustamissopimuksen 13 artiklan täytäntöön. Tähän ehdotuspakettiin kuului luonnos direktiiviksi yhtäläisestä kohtelusta rodusta tai etnisestä alkuperästä riippumatta, jonka neuvosto sittemmin antoi 29. kesäkuuta 2000. Direktiivillä vahvistetaan sitova kehys rotusyrjinnän kieltämiseksi kaikkialla EU:ssa. Lisäksi siinä todetaan, että yhteisö puolustaa voimakkaasti naisten ihmisoikeuksia, sillä etnisen alkuperän perusteella tapahtuva syrjintä saattaa kohdistua eri tavalla naisiin kuin miehiin. Direktiivi on saatettava osaksi jäsenvaltioiden kansallista lainsäädäntöä 19. heinäkuuta 2003 mennessä.

Direktiivissä määritellään välittömän ja välillisen syrjinnän käsitteet ja kriminalisoidaan työn, sosiaalisen suojelun ja sosiaaliturvan, sosiaalietuuksien ja koulutuksen alueilla sekä tavaroiden ja palvelujen saatavuudessa ja tarjonnassa tapahtuva syrjintä. Sillä annetaan henkilöille, jotka katsovat joutuneensa syrjinnän uhreiksi, mahdollisuus käynnistää asiasta hallinto- tai oikeudenkäyntimenettely, jotta he voivat puolustaa oikeuksiaan ja samalla saattaa syrjinnän harjoittajat rangaistaviksi asianmukaisesti. Syrjinnän uhrien aseman parantamiseksi

⁴ Yhdenvertaista kohtelua työssä koskeva direktiivi, jossa kielletään perustamissopimuksen 13 artiklassa tarkoitettujen seikkojen, sukupuoli pois luettuna, perusteella tapahtuva syrjintä (neuvoston direktiivi 2000/78/EY, annettu 27 päivänä marraskuuta 2000, yhdenvertaista kohtelua työssä ja ammatissa koskevista yleisistä puitteista), rodun tai etnisen alkuperän perusteella tapahtuvan syrjinnän torjumista työssä, sosiaalisessa suojelussa, koulutuksessa, tavaroiden ja palvelujen saatavuudessa ja tarjonnassa koskeva direktiivi (neuvoston direktiivi 2000/43/EY, annettu 29 päivänä kesäkuuta 2000, rodusta tai etnisestä alkuperästä riippumattoman yhdenvertaisen kohtelun periaatteen täytäntöönpanosta) sekä syrjinnän torjumista koskeva toimintaohjelma (neuvoston päätös 2000/750/EY, tehty 27 päivänä marraskuuta 2000, syrjinnän torjumista koskevan yhteisön toimintaohjelman perustamisesta (vuosiksi 2001–2006)).

direktiivillä siirretään todistustaakka vastaajille ja syrjinnän uhrin valtuutetaan hakemaan apua järjestöiltä. Direktiivillä kriminalisoidaan lisäksi rodun perusteella tapahtuva häirintä direktiivin soveltamisalaan kuuluvilla aloilla ja vastatoimenpiteiden toteuttaminen sellaisia henkilöitä vastaan, jotka ovat käyttäneet direktiivin mukaisia oikeuksiaan.

Lisäksi direktiivissä vaaditaan, että kaikki jäsenvaltiot perustavat yhden tai useamman elimen, joka voi toimia riippumattomasti ja edistää periaatetta yhtäläisestä kohtelusta rodusta tai etnisestä alkuperästä riippumatta. Tämä ehdotus perustuu YK:n hallitusten lainsäädäntötyössä noudatettavaksi ohjenuoraksi laatimassa rotusyrjinnän vastaisen kansallisen lainsäädännön mallissa annettuihin suosituksiin. Kyseisten elinten tulisi päätehtävänäan tukea syrjinnän uhreja, laatia syrjintää käsitteleviä selvityksiä ja selontekoja, julkaista raportteja ja antaa rodusta tai etnisestä alkuperästä johtuvaan syrjintään liittyviä suosituksia.

Direktiivillä vahvistetaan joukko vähimmäisvaatimuksia. Jäsenvaltiot voivat ottaa käyttöön tai pitää voimassa säännöksiä, jotka ovat yhdenvertaisen kohtelun periaatteen turvaamiseksi vähimmäisvaatimuksia edullisempia. Lisäksi jäsenvaltiot voivat toteuttaa ”positiivisia toimenpiteitä” hyvittääkseen tietyille rodulliselle tai etniselle ryhmälle aiheutunutta haittaa.

3.2 Rasismiin liittyvien rikosten vastainen yhteistyö

Neuvosto hyväksyi 15. heinäkuuta 1996 rasismien ja muukalaisvihan vastaista toimintaa koskevan yhteisen toiminnan⁵ Euroopan unionista tehdyn sopimuksen K.3 artiklan mukaisesti. Tärkeimpänä tavoitteena on varmistaa toimiva oikeudellinen yhteistyö jäsenvaltioiden välillä rasismien ja muukalaisvihan torjumiseksi. Yhteisessä toiminnassa korostetaan tarvetta estää näiden rikosten tekijöitä hyötymästä siitä, että toimet luokitellaan eri tavalla eri jäsenvaltioissa, minkä vuoksi näiden rikosten tekijät liikkuvat valtiosta toiseen rikosoikeudenkäyntien välttämiseksi. Tavoitteen saavuttamiseksi siinä luetellaan rasistiset toimet, joita jäsenvaltiot sitoutuvat pitämään rangaistavina rikoksina.

Huhtikuussa 1998 annetusta yhteisen toiminnan arviointikertomuksesta käy ilmi, että yhteisessä toiminnassa luetellut toimet joko jo luokiteltiin jäsenvaltioissa rikoksiksi tai jäsenvaltiot olivat parhaillaan tarkastelemassa lainsäädäntöään saattaakseen kyseiset toimet rangaistaviksi. Todettiin kuitenkin, että lisätoimia voitaisiin toteuttaa. Vuoden 1996 yhteisen toiminnan jatkotarkastelu on parhaillaan käynnissä. Komission toimintaohjelmassa vuodelle 2001 mainitaan ehdotus yhteisen toiminnan muuntamisesta puitepäättökseksi, johon sisällytettäisiin mahdolliset parannukset.

3.3 Maahanmuutto- ja turvapaikka-asiat

Joulukuussa 1999 komissio antoi ehdotuksen direktiiviksi perheiden yhdistämisestä⁶. Siinä pidetään perheiden yhdistämistä välttämättömänä keinona, jotta jäsenvaltioissa laillisesti asuvien EU:n ulkopuolisten maiden kansalaisten kotouttaminen sujuisi onnistuneesti. Oikeus perheiden yhdistämiseen perustuu tarpeeseen suojella perhettä yhteiskunnan luonnollisena ja perustavana yksikkönä, kuten siitä todetaan ihmisoikeuksien yleismaailmallisessa julistuksessa sekä kansalaisoikeuksia ja poliittisia oikeuksia koskevassa ja taloudellisia, sosiaalisia ja sivistyksellisiä oikeuksia koskevassa vuoden 1966 kansainvälisessä yleissopimuksessa. Lisäksi oikeus perheiden yhdistämiseen perustuu perhe-elämän

⁵ 96/443/YOS: Yhteinen toiminta, 15 päivänä heinäkuuta 1996, jonka neuvosto on hyväksynyt Euroopan unionista tehdyn sopimuksen K.3 artiklan perusteella, rasismien ja muukalaisvihan vastaisesta toiminnasta (EYVL L 185, 24.7.1996, s. 5).

⁶ KOM(1999) 638 lopullinen, 1.12.1999.

kunnioittamista koskevaan oikeuteen, joka turvataan erityisesti vuonna 1950 tehdyllä ihmisoikeuksien ja perusvapauksien suojaamista koskevalla eurooppalaisella yleissopimuksella ja johon viitataan lisäksi Euroopan unionin perusoikeuskirjassa. Direktiiviluonnos on parhaillaan neuvoston käsiteltävänä.

Komissio antoi toukokuussa 2000 direktiiviehdotuksen tilapäisen suojelun antamiseksi tilanteissa, joissa tulee suuri määrä siirtymään joutuneita henkilöitä⁷, syyskuussa 2000 direktiiviehdotuksen pakolaisaseman myöntämistä tai peruuttamista koskevista menettelyistä⁸, maaliskuussa 2001 direktiiviehdotuksen pitkään oleskelleiden kolmansien maiden kansalaisten asemasta⁹ ja huhtikuussa 2001 direktiiviehdotuksen turvapaikanhakijoiden vastaanottoa koskevista vähimmäisvaatimuksista¹⁰. Näissä kaikissa direktiiviehdotuksissa on erityissäännös direktiivin säännösten täytäntöönpanosta ilman erityisesti rotuun, etniseen alkuperään tai uskontoon perustuvaa syrjintää. Marraskuussa 2000 komissio antoi kaksi merkittävää politiikkoja käsittelevää tiedonantoa, joista toinen koski yhteistä turvapaikkamenettelyä ja turvapaikan saaneiden yhtenäistä asemaa koko unionissa ja toinen yhteisön maahanmuuttopolitiikkaa¹¹. Kyseisissä tiedonannoissa muistutettiin mieleen, että kyseisten alojen politiikkojen on sisällettävä tehokkaita rasismiin, muukalaisvihan ja syrjinnän vastaisia säädöksiä ja toimia.

4. VALTAVIRTAISTAMINEN

4.1 Taustaa

Alkusysäyksenä toimineen vuonna 1997 järjestetyn Euroopan rotusyrjinnän vastaisen vuoden jälkeen ja hyväksyttyään vuonna 1998 toimintasuunnitelman¹² komissio on pyrkinyt toteuttamaan johdonmukaista strategiaa valtavirtaistaessaan EU:n politiikkoja eli sisällyttäessään rasisminvastaisen ulottuvuuden niihin.

Komission eri yksiköjä edustava työryhmä arvioi EU:n politiikkoja ja ohjelmia ja pyrkii yksilöimään keinoja, joilla näiden politiikkojen vaikutusta voidaan lisätä rasismiin torjumisessa. Tässä on onnistuttu tietyissä yhteisön politiikoissa ja ohjelmissa.

4.2 Työllisyyspolitiikka

Työllisyyden edistäminen on erittäin tärkeää jokaisen yhteiskunnan taloudelliselle ja sosiaaliselle yhteenkuuluvuudelle sekä myös rasismia ja rodullisia jännitteitä ruokkivien olosuhteiden syntymisen estämiselle. Tästä syystä EU:n vuodesta 1997 alkaen harjoittama työllisyysstrategia, jolla pyritään saavuttamaan korkea työllisyyden taso kaikissa työntekijäryhmissä, on merkittävä väline rasismiin torjumisessa. Euroopan unionin tasolla tähän toimintaan annettava panos on *työllisyyden suuntaviivat*.

Työllisyyden suuntaviivoissa on huomioitu vuodesta 1999 lähtien syrjimättömyyden periaatteen noudattaminen työmarkkinoilla. Tätä varten jäsenvaltioita vaaditaan kiinnittämään erityistä huomiota etnisten vähemmistöjen tarpeisiin sekä sellaisten muiden ryhmien tai henkilöiden tarpeisiin, jotka saattavat olla muita heikommassa asemassa, ja laatimaan näiden

⁷ KOM(2000) 303 lopullinen, 24.5.2000.

⁸ KOM(2000) 578 lopullinen, 20.9.2000.

⁹ KOM(2001) 127 lopullinen, 13.3.2001.

¹⁰ KOM(2001) 181 lopullinen, 3.4.2001.

¹¹ KOM(2000) 755 lopullinen ja 757 lopullinen, 22.11.2000.

¹² KOM(98) 183 lopullinen, 25.3.1998.

ryhmien ja henkilöiden työmarkkinoille osallistumista edistäviä asianmukaisia aloitteellisia ja ennaltaehkäiseviä toimintatapoja.

4.3 Ulkosuhdepolitiikka

Ihmisoikeuksien suojeleminen ja edistäminen, rasismien torjuminen mukaan luettuna, on keskeinen osa Euroopan unionin ulkosuhteita. Hiljattain annetussa komission tiedonannossa *Euroopan unionin tehtävä ihmisoikeuksien ja demokratisoitumisen edistämiseksi kolmansissa maissa*¹³ keskitytään johdonmukaisen strategian laatimiseen EU:n ulkopuolelle suuntautuvan tuen alalla ja käsitellään erityisesti rasismien ja muukalaisvihan torjumista.

Euroopan unionin laajentumisprosessissa kiinnitetään paljon huomiota rasismien torjumiseen ja vähemmistöjen suojelemaan tähtäävien politiikkojen kehitykseen ehdokasmaissa. Kööpenhaminassa vuonna 1993 kokoontunut Eurooppa-neuvosto määritteli poliittiset perusteet, jotka Euroopan unionin jäsenyyttä hakevien maiden on täytettävä: ”*vakaat toimielimet, jotka takaavat kansanvallan, oikeusvaltion, ihmisoikeudet sekä vähemmistöjen kunnioittamisen ja suojelun*”. Komissio tarkastelee vuosittain kunkin ehdokasmaan edistymistä Kööpenhaminassa vahvistettujen perusteiden täyttämiseksi sekä yhteisön säännösten saattamisessa osaksi kansallista lainsäädäntöään. Unioniin liittyessään näiden ehdokasmaiden on pantava täytäntöön asiaa koskevat säädökset kuten rodusta tai etnisestä alkuperästä riippumattoman yhdenvertaisen kohtelun periaatteen täytäntöönpanosta annettu direktiivi. Tärkein kysymys, jota on tähdennetty Keski- ja Itä-Euroopan ehdokasmaiden edistymistä arvioivissa kertomuksissa, on niiden romaniväestön tilanne.

Kaikkien muiden entisestä Neuvostoliitosta syntyneiden uusien itsenäisten valtioiden paitsi Tadžikistanin kanssa neuvotelluissa kumppanuus- ja yhteistyösopimuksissa rasismia torjutaan demokratian ja oikeusvaltioperiaatteen tukemisella. Euroopan unionin vuonna 1999 hyväksymällä *Venäjää koskevalla yhteisellä strategialla*, jolla pyritään vahvistamaan demokratiaa ja oikeusvaltioperiaatteen kunnioittamista Venäjällä, komissio tukee Venäjää sen pyrkimyksissä noudattaa erityisesti kansainvälisissä elimissä kuten Euroopan neuvostossa, Yhdistyneissä Kansakunnissa ja ETYJ:ssä antamia ihmisoikeussitoumuksia. Se myös tukee EU:n ja Euroopan neuvoston yhteisiä toimia Venäjällä ihmisoikeuksien ja oikeusvaltion periaatteen kunnioittamisen aloilla.

EU:n kehitysyhteistyöpolitiikalla tuetaan ihmisoikeuksien edistämistä ja suojelemaan. Vuonna 1998 annetussa tiedonannossa *Demokratisoituminen, oikeusvaltio, ihmisoikeuksien kunnioittaminen ja moitteeton julkinen hallinto*¹⁴ korostetaan, että menetelmissä, jotka on otettava käyttöön dynaamisen demokratiakehityksen varmistamiseksi, otetaan huomioon syrjimättömyyden perusteet ja varmistetaan yhteiskunnan kaikkien tahojen osallistuminen ja yhdenvertaisuus. Euroopan unioni on lisäksi toteuttanut toimenpiteitä tiettyjen muita huomattavasti heikommassa asemassa olevien väestöryhmien tukemiseksi. Nämä toimenpiteet sisältyvät vuonna 1998 annettuun alkuperäiskansoja ja kehitysyhteistyötä koskevaan neuvoston päätöslauselmaan¹⁵, josta ilmenee poliittinen tahto toteuttaa toimia, ja komission toukokuussa 1998 hyväksymään valmisteluasiakirjaan¹⁶, jossa määritellään toimintaohjelman suuntaviivat. Parhaillaan laaditaan neuvoston päätöslauselman täytäntöönpanon edistymistä koskevaa kertomusta, joka on tarkoitus antaa vuoden 2001 lopussa.

¹³ KOM(2001) 252 lopullinen, 8.5.2001.

¹⁴ KOM(98) 146 lopullinen, 12.3.1998.

¹⁵ Neuvoston päätöslauselma, 30.11.1998.

¹⁶ KOM(98) 773 lopullinen.

4.4 Taloudellisen tuen ohjelmat

Euroopan unionilla on useita ohjelmia, joista rahoitetaan toimia eri aloilla. Useisiin näihin ohjelmiin on sisällytetty rasisminvastainen ulottuvuus, joka vaihtelee syrjinnän torjumiseen keskittymisestä koulutukseen ja tutkimukseen liittyviin yleisempiin tavoitteisiin.

Syrjinnän torjumista koskeva yhteisön toimintaohjelma

Vuosina 2001–2006 toteutettavalla syrjinnän torjumista koskevalla toimintaohjelmalla tuetaan hankkeita, joilla pyritään estämään ja torjumaan kaikenlainen syrjintä, mukaan luettuna rotuun, etniseen alkuperään, uskontoon tai vakaumukseen perustuva syrjintä. Toimintaohjelman talousarvio on suuruudeltaan noin 100 miljoonaa euroa, ja ohjelmassa keskitytään kolmeen kohdealaan. Ensimmäinen kohdeala on syrjinnän analysoiminen ja arvioiminen tavoitteena saada selkeä käsitys syrjinnän syistä sekä parhaista menetelmistä niiden torjumiseksi. Toinen kohdeala on syrjinnän torjumisvalmiuksien kehittäminen rohkaistamalla eri maiden järjestöjä tietojen ja toimivien toimintamallien keskinäiseen vaihtoon ja tukemalla syrjinnän vastaisten kansalaisjärjestöjen eurooppalaisia verkostoja. Kolmas kohdeala on syrjinnän torjumista koskevan tietoisuuden lisääminen.

Yhteisön Equal-aloite

Eurooppalaisen työllisyysstrategian yhteydessä vuosina 2000–2006 toteutettavalla yhteisön Equal-aloitteella pyritään torjumaan kaikenlaista syrjintää ja eriarvoisuutta työmarkkinoilla osana rajat ylittävää yhteistyötä. Lisäksi Equal-aloitteessa huomioidaan turvapaikanhakijoiden erityiset tarpeet. Vuosiksi 2000–2006 on varattu noin 2 847 miljoonaa euroa useita rajat ylittävällä tasolla toteutettavia strategisia hankkeita sekä Euroopan tasolla esitettäviä päätelmiä ja suosituksia varten työssä esiintyvän syrjinnän ja eriarvoisuuden torjumiseksi entistä tehokkaammin.

Naisten ja miesten tasa-arvoon liittyvää yhteisön strategiaa koskeva toimintaohjelma (2001–2005)

Naisten ja miesten tasa-arvoon liittyvällä yhteisön strategialla ja sitä koskevalla toimintaohjelmalla valvotaan naisten ihmisoikeuksien täytäntöönpanoa. Ohjelman yksi viidestä toisiinsa sidoksissa olevasta toiminta-alasta on sekä naisten että miesten ihmisoikeuksiin ja perusvapauksiin liittyvä sukupuolten tasa-arvo kansalaisyhteiskunnassa rodusta, etnisestä alkuperästä, uskonnosta tai vakaumuksesta riippumatta. Komissio keskittyy sellaisten valistustoimien tukemiseen, joilla erityisesti moniperustaisen syrjinnän kohteeksi joutuvia naisia kuten maahanmuuttajia tai etnisiin vähemmistöihin kuuluvia, valistetaan oikeuksistaan. Ohjelmasta rahoitetaan toimia, joilla edistetään naisten ihmisoikeuksien tunnustamista, valvotaan yhtäläisiin mahdollisuuksiin perustuvien oikeuksien kunnioittamisen toteutumista ja lisätään sukupuoleen liittyvän väkivallan ja naiskaupan torjumista.

Pakolaisten tukeminen

Neuvosto on perustanut komission ehdotuksesta *Euroopan pakolaisrahaston*, jonka tarkoituksena on tukea taloudellisesti kansainvälisen suojelun tarpeessa olevien henkilöiden vastaanottoa, kotouttamista ja vapaaehtoista kotiinpaluuta. Tukemalla jäsenvaltioiden pyrkimyksiä ottaa vastaan pakolaisia ja hätäsiirtolaisia ja vastaanotosta niille aiheutuvista seurauksista selviytymistä Euroopan pakolaisrahasto edistää Genevessä vuonna 1951 tehdyn pakolaisten oikeusasemaa koskevan yleissopimuksen täytäntöönpanoa ja ihmisoikeuksien yleismaailmallisen julistuksen 14 artiklaan sisällytettyä oikeutta hakea ja nauttia turvapaikkaa.

Yhteistyö oikeusalalla

Yhteiseen toimintaan perustuvasta *Grotius*-ohjelmasta, joka on oikeusalalla toimivien henkilöiden kannustus- ja vaihto-ohjelma, on rahoitettu vuosina 1996–2000 erilaisia tuomareille ja syyttäjille suunnattuja rasismia ja muukalaisvihaa käsitteleviä koulutustilaisuuksia. Esimerkkeinä mainittakoon vuonna 1999 järjestetty oikeusalalla toimivien seminaari rasismien torjumisesta oikeushallinnossa ja Tukholmassa 11.–15. helmikuuta 2001 pidetty seminaari siitä, kuinka lisätä mahdollisuuksia torjua rasismiin ja muukalaisvihaan liittyviä rikoksia jäsenvaltioissa.

EU:n ulkomaanohjelmat

Eräitä rasismien ja muukalaisvihan vastaisia hankkeita rahoitetaan *eurooppalaisesta ihmisoikeus- ja demokratia-aloitteesta*. Tämän aloitteen oikeusperustana olevissa ihmisoikeuksia koskevissa neuvoston asetuksissa (EY) N:o 975/99 ja N:o 976/99 mainitaan selvästi syrjinnän kohteena olevat henkilöt sekä ”*vähemmistöjen, etnisten ryhmien ja alkuperäiskansojen*” tukeminen. Lisäksi näillä asetuksilla pyritään tukemaan ”*yhtäläisiä mahdollisuuksia ja syrjimättömiä käytäntöjä, mukaan lukien rasismien ja muukalaisvihan vastaiset toimet*”. Vuosina 1999 ja 2000 rasismien ja muukalaisvihan torjuminen oli yksi yksilöidystä ensisijaisista rahoituskohteista. Niinpä tämän kehyksen mukaisesti päätettiin osallistua maailmankonferenssin rahoitukseen. Äskettäin ihmisoikeuksista annetussa tiedonannossa yksilöidään vähemmistöihin ja alkuperäiskansoihin kohdistuvan rasismien, muukalaisvihan ja syrjinnän torjuminen yhdeksi eurooppalaisen ihmisoikeus- ja demokratia-aloitteen päätavoitteista vuonna 2002 ja keskipitkällä aikavälillä.

Liittymisstrategian yhteydessä *Phare*-ohjelmasta tuetaan ehdokasmaita taloudellisesti niiden valmistautuessa liittymään Euroopan unioniin. Tässä yhteydessä noudatetaan edistymistä käsittelevien määräaikauskertomusten perusteella määritettyjä ensisijaisia tavoitteita. Jotta Kööpenhaminassa vahvistetut poliittiset perusteet täyttyisivät, huomattavia määriä rahoitusta on annettu tietyille hankkeille Keski- ja Itä-Euroopan ehdokasmaiden romaniväestön tilanteen parantamiseksi seuraavilla aloilla: syrjinnän torjuminen, tietoisuuden lisääminen, koulutus ja tulonhankinta. Baltian maissa *Phare*-ohjelmasta on tuettu ilman asianomaisen maan kansalaisuutta olevien kotouttamista.

Uusille itsenäisille valtioille ja Mongolialle tarkoitettulla *Tacis*-ohjelmalla edistetään sopusointuisten ja menestyksekkäiden taloudellisten ja poliittisten siteiden kehittymistä Euroopan unionin ja kyseisten kumppanimaiden välille. Ohjelman tavoitteena on tukea kyseisten maiden pyrkimyksiä kehittää poliittisen vapauden kunnioittamiseen ja taloudelliseen hyvinvointiin perustuvia yhteiskuntia. Vähemmistöjen oikeuksien edistämistä ja suojelua koskevia sekä syrjinnän vastaisia hankkeita tuetaan *Tacis-demokratiaohjelmasta*.

Rasismien vastaisia aloitteita on tuettu entisen Jugoslavian seuraajasavaltojen jälleenrakennusta tukevilla yhä käynnissä olevilla toimilla. Asiaa laajemmin tarkasteltuna komissio on yksi suurimmista Kaakkois-Euroopan vakaussopimuksen yhteydessä toteutettavien hankkeiden rahoittajista. Yhdessä sopimuksen työryhmistä keskitytään erityisesti ihmisoikeuksiin, vähemmistöihin ja Balkanin alueen eri etnisten ryhmien keskinäisiin suhteisiin.

Koulutus- ja nuoriso-ohjelmat

Koulutuksen ja nuorison aloilla yhteisön *Sokrates*- ja *Leonardo da Vinci* -ohjelmat sekä *nuorisotoimintaohjelma* ovat keskeisimmät välineet edistettäessä demokratian periaatteita ja

toisten ihmisten kunnioittamista, jotka ovat Euroopan perusarvoja. Rahoittamalla edunsaajien itse ehdottamia hankkeita korkeakoulut, opettajat, kasvattajat ja yhdistykset voivat näiden ohjelmien avulla järjestää Euroopan laajuisia rasismiin ja muukalaisvihan vastaisia toimia. Tästä toiminnasta saatujen kokemusten perusteella rasismiin ja muukalaisvihan torjuminen on valittu uuden sukupolven ohjelmien yhdeksi painopistealueeksi ajanjaksoksi 2000–2006. Myös ehdokasmaat voivat osallistua näihin yhteisön ohjelmiin.

Tutkimus

Tutkimusta, teknologista kehittämistä ja esittelyä koskevassa viidennessä puiteohjelmassa (1998–2001) analysoidaan erityisesti sosioekonomisen tietopohjan parantaminen -nimisen avaintoiminnon yhteydessä muukalaisvihaa, rasismia ja muuttoliikettä Euroopassa sekä niiden vaikutusta talouskehitykseen, yhteiskuntaan sopeutumiseen ja sosiaaliseen suojeluun.

5. ARVIOIMINEN, SEURANTA JA ANALYSOINTI

5.1 Euroopan komissio

Euroopan komissio on vastuussa sen varmistamisesta, että perussopimuksissa ja muussa yhteisön säännöstössä vahvistettuja periaatteita noudatetaan kaikilta osin kaikkialla unionissa. Perusoikeuksien ja -vapauksien kunnioittaminen on olennainen osa yhteisön säännöstöä, mikä on hiljattain vahvistettu Amsterdamin sopimuksella. Rotusyrjinnän kriminalisoivan direktiivin täytäntöönpanoajan päätyttyä 19. heinäkuuta 2003 komissio on vastuussa sen varmistamisesta, että jäsenvaltiot täyttävät direktiivillä säädetyt velvoitteet. Komissio jatkaa huomion kiinnittämistä tähän seikkaan päivittäisessä toiminnassaan ja seuratessaan yleisesti yhteisön säännöstön soveltamista jäsenvaltioissa.

5.2 Euroopan rasismien ja muukalaisvihan seurantakeskus

Euroopan rasismien ja muukalaisvihan seurantakeskus kerää, tallettaa ja analysoi tietoja, toteuttaa tutkimuksia ja selvityksiä sekä kehittää menetelmiä tietojen vertailtavuuden, puolueettomuuden ja luotettavuuden parantamiseksi Euroopan tasolla. Se voi antaa päätelmiä ja lausuntoja yhteisölle ja jäsenvaltioille. Lisäksi se antaa vuosikertomuksen rasismien ja muukalaisvihan tilanteesta yhteisössä sekä omasta toiminnastaan. Kerätyt tiedot sekä toteutetut tutkimukset ja tieteelliset selvitykset koskevat rasismien ja muukalaisvihan laajuutta, kehityssuuntauksia, syitä ja vaikutuksia erityisesti suhteessa seuraaviin seikkoihin: henkilöiden vapaa liikkuvuus, viestintä, tiedottaminen ja viestimet, koulutus ja nuoriso, sosiaalipolitiikka, tavaroiden vapaa liikkuvuus ja kulttuuri.

Seurantakeskus on myös ottanut käyttöön Euroopan rasismia ja muukalaisvihaa koskevan tietoverkon (Raxen), joka muodostuu tutkimuskeskuksista, kansalaisjärjestöistä ja erityiskeskuksista.

Komissio antoi vuonna 1999 ehdotuksia mahdollisuudesta ulottaa seurantakeskuksen harjoittama yhteistyö koskemaan Euroopan unionin jäsenyyttä hakeneita maita. Parhailleen komissio tarkastelee mahdollisuutta käynnistää ehdokasmaiden kanssa kokemusten, taitojen ja toimivien toimintatapojen keskinäistä vaihtoa koskeva epävirallinen yhteistyö.

5.3 Ulkoinen arviointi ja seuranta

EU:n politiikkojen ja toimien riippumaton arviointi on tärkeää erityisesti rasismien vastaisten toimien tehokkuuden varmistamiseksi. Se on kaikkien edellä kuvatuilla EU:n ohjelmilla

tuettujen toimien ja hankkeiden olennainen edellytys. Sama pätee myös komission toimiin kuten komission vuonna 2000 harjoittaman valtavirtaistamispolitiikan riippumattomaan arviointiin. Euroopan rasismin ja muukalaisvihan seurantakeskuksen toiminnasta vuonna 2001 on myös toteutettava riippumaton arviointi.

Syrjinnän vastaisessa toimintaohjelmassa (katso edellä) on yksi toiminta-alue omistettu syrjinnän seurannalle, analysoinnille ja arvioinnille sekä menetelmille syrjinnän torjumiseksi jäsenvaltioissa. Tämän avulla asiantuntijoilla on tilaisuus vaikuttaa tehokkaiden syrjinnän vastaisten menetelmien kehittämiseen.

Ei saisi unohtaa sitä, että myös yksittäisillä henkilöillä on merkitystä lainsäädännön seurannassa ja soveltamisen valvonnassa EU:ssa. Erityisesti kun rotusyrjinnän kriminalisoiva direktiivi tulee voimaan vuonna 2003, jokainen EU:ssa asuva henkilö voi vaatia direktiivin mukaisia oikeuksiaan kansallisissa tuomioistuimissaan.

6. PÄÄTELMÄT

Komissio kehottaa maailmankonferenssissa edustettuina olevia valtioita ottamaan huomioon Euroopan unionissa käynnissä olevan rasismin vastaisen toiminnan ja harkitsemaan, kuinka vastaavia aloitteita voitaisiin toteuttaa tulevaisuudessa eri puolella maailmaa. Komissio viittaa erityisesti Euroopan aluekonferenssissa (Strasbourg, lokakuu 2000) esittämiinsä suosituksiinsa, jotka ovat tämän tiedonannon liitteenä. Niitä voidaan hyödyntää Durbanissa, Etelä-Afrikassa, syyskuussa 2001 hyväksyttävässä julistuksessa ja toimintaohjelmassa.

SUOSITUKSET

1. Kaikkien maailmankonferenssin osapuolina olevien valtioiden olisi vahvistettava kaksitahoinen lainsäädännöstä ja käytännön toimista muodostuva rasismien ja muukalaisvihan vastainen strategia rasismien torjumisen saattamiseksi osaksi kaikkien keskeisten politiikkojen ja ohjelmien suunnittelua ja täytäntöönpanoa sekä syrjinnän vastaisten ja toimivia menettelytapoja levittävien erityisohjelmien toiminnan jatkamiseksi.
2. Valtioiden olisi jatkettava ja lujitettava kansalaisjärjestöjen ja työmarkkinaosapuolten kanssa käytävää vuoropuhelua ja saatava ne osallistumaan tiiviisti rasismien ja muukalaisvihan vastaisten politiikkojen suunnitteluun ja täytäntöönpanoon.
3. Kaikkien valtioiden olisi laadittava keskeisenä osana rasismien ja muukalaisvihan vastaisia strategioitaan erityisiä toimintamalleja, joilla vastaanottava yhteiskunta saatetaan aktiivisesti osalliseksi ja edistetään kulttuurien monimuotoisuuden kunnioittamista, millä helpotetaan maahanmuuttajien kotoutumista yhteiskuntansa sosiaaliseen, kulttuurilliseen, poliittiseen ja taloudelliseen elämään.
4. Kaikkien valtioiden olisi toteutettava käytännön toimenpiteitä rotusyrjinnän juurimiseksi, yhdenvertaisen kohtelun edistämiseksi työssä ja syrjinnän kohteiksi joutuneiden ryhmien integroitumisen edistämiseksi erityisesti tukemalla viranomaisten, työmarkkinaosapuolten ja kansalaisyhteiskunnan toteuttamia innovatiivisia toimia.
5. Kaikkien valtioiden olisi sitouduttava varmistamaan sellainen koulutuksen syrjimätön saanti, jossa kunnioitetaan kielellistä monimuotoisuutta. Kaikkien valtioiden olisi toteutettava aloitteita sen varmistamiseksi, että rasismien ja muukalaisvihan torjuminen otetaan osaksi yleissivistävän perusasteen ja toisen asteen koulutuksen perusopintosuunnitelmaa. Kaikkien valtioiden olisi kitkettävä rasismi viestimisestä, hyödynnettävä kulttuuripolitiikkaansa rasismien torjumisessa, toteutettava aloitteita rasismien torjumiseksi urheilussa ja sitouduttava harjoittamaan tiedotuspolitiikkaa, jolla kansalaiset tulevat tietoisiksi rasismien ja muukalaisvihan vaaroista.
6. Kaikkien valtioiden olisi varattava ainakin tietty vähimmäismäärä kansallisista tutkimusmäärärahoistaan rasismiin ja ulkomaalaisvihaan kohdistuvaan tutkimukseen.
7. Maailmankonferenssissa edustettuina olevien valtioiden olisi sisällytettävä rasismien ja muukalaisvihan torjuminen järjestelmällisesti osaksi ulkosuhde- ja ihmisoikeuspolitiikkojaan.
8. Kaikkien valtioiden olisi annettava kaikille henkilöille lainsuoja rodun tai etnisen alkuperän perusteella tapahtuvaa syrjintää vastaan ja säädettävä riippumattoman elimen perustamisesta ottaen huomioon YK:n ja Euroopan neuvoston suositukset.
9. Kaikkien valtioiden olisi varmistettava, että niiden rikoslaissa säädetään rasistisesta ja muukalaisvihamielisestä käyttäytymisestä langettavista tehokkaista, oikeasuhteisista ja varoittavista seuraamuksista ja että ne tarkastelevat lainsäädäntöään jatkuvasti tehden tarvittaessa ehdotuksia sen lujittamiseksi.